



دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی‌ارشد در رشته‌ی روان‌شناسی بالینی

مقایسه حافظه (فوری و تأخیری)، اعتماد به حافظه و شناخت و نگرش
مسئولیت‌پذیری در بیماران مبتلا به اختلال وسواس - اجباری (از نوع
وارسی)، اختلال اضطراب منتشر و گروه بهنجار

توسط:

سارا کشتکار قلاتی

استاد راهنما:

دکتر چنگیز رحیمی

دی‌ماه ۱۳۹۰

به نام خداوند جان و خرد

به نام خدا

اظهار نامه

اینجانب سارا کشتکار قلاتی (۸۸۰۳۰) دانشجوی رشته روان‌شناسی گرایش بالینی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی اظهار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

سارا کشتکار قلاتی

تاریخ: ۱۳۹۰/۱۰/۹۰

به نام خدا

مقایسه حافظه (حافظه فوری و تأخیری)، اعتماد به حافظه و شناخت و نگرش
مسئولیت پذیری در بیماران مبتلا به اختلال وسواس- اجباری (از نوع واریسی)، اختلال
اضطراب منتشر و گروه بهنجار

به کوشش
سارا کشتکار قلاتی

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی
از فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی:

روان‌شناسی بالینی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی کمیته‌ی پایان‌نامه، با درجه‌ی: عالی

دکتر چنگیز رحیمی، استادیار بخش روان‌شناسی بالینی (رئیس کمیته)

دکتر نوراله محمدی، دانشیار بخش روان‌شناسی بالینی

دکتر حبیب هادیان فرد، استادیار بخش روان‌شناسی بالینی

سارا کشتکار

دی ۱۳۹۰

تقدیم به:

«آنان که همواره می اندیشند»

سپاسگزاری

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی‌ام بوده‌اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند.

آموزگاران که برایم زندگی بودن و انسان بودن را معنا کردند حال این برگ سبزی است تحفه درویش تقدیم به آنان

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبان است. به پاس قلب‌های بزرگشان که فریادرس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می‌گراید و به پاس محبت‌های بی‌دریغشان که هرگز فروکش نمی‌کند.

چکیده

مقایسه حافظه (حافظه فوری و تأخیری)، اعتماد به حافظه و شناخت و نگرش
مسئولیت‌پذیری در بیماران مبتلا به اختلال وسواس - اجباری (از نوع واریسی)، اختلال
اضطراب منتشر و گروه بهنجار

به وسیله‌ی:

سارا کشتکار قلاتی

یکی از شایع‌ترین اجبارها در اختلال وسواس فکری- عملی واریسی مکرر است. اختلال وسواس- جبری از نوع واریسی، پدیدارشناسی خاص خود را دارد و تاکنون تحقیقات مختلفی نیز در این زمینه انجام گرفته است، ولی تحقیقات نتوانسته‌اند علت‌شناسی خاصی را برای آن بیان کنند. در همین ارتباط تحقیقات مختلف، علل متعددی چون نقص حافظه، مسئولیت‌پذیری بالا، نقص فراحافظه و غیره را به عنوان علل احتمالی تبیین‌کننده این اختلال مطرح کرده‌اند. تحقیقات نشان می‌دهند که برداشت فرد درباره حافظه‌اش (یعنی فراحافظه) در تداوم نشانه‌ها در اختلال وسواس، بخصوص در ارتباط با وسواس واریسی نقش دارد.

هدف از پژوهش حاضر بررسی مقایسه حافظه (فوری و تأخیری)، اعتماد به حافظه و شناخت و نگرش مسئولیت‌پذیری در بیماران مبتلا به اختلال وسواس - اجباری (از نوع واریسی)، بیماران مبتلا به اضطراب منتشر و گروه بهنجار بود. برای این منظور ۲۵ نفر بیمار مبتلا به وسواس واریسی، ۲۳ نفر بیمار مبتلا به اختلال اضطراب منتشر و ۲۶ نفر گروه بهنجار انتخاب شد. گروه‌ها از نظر ویژگی‌های جمعیت شناختی شامل سن، جنس، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل با یکدیگر جور شدند.

روش از نوع علی- مقایسه‌ای بود و داده‌های پژوهش اصلی پس از جمع‌آوری به‌وسیله مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت (ندلجکوویک و کایریوس، ۲۰۰۷)، آزمون تصویر پیچیده ری- اوستریت (ری، ۱۹۶۵)، مقیاس نگرش مسئولیت‌پذیری (سالکوسکیس، رو، گلدهیل، موریسون و همکاران، ۲۰۰۰)، پرسشنامه پادوآ (ساناویو، ۱۹۸۸) و پرسشنامه افسردگی بک (ویراش دوّم) (بک، استر و براون، ۱۹۹۶) به کمک روش‌های آماری تحلیل واریانس و تحلیل کواریانس تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج پژوهش نشان داد که نمرات گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار، هم در مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت در کل (خصیصه فراحافظه) و هم در هر چهار خرده مقیاس از لحاظ آماری با یکدیگر تفاوت معناداری داشتند. در زمینه نتایج مربوط به مقایسه گروه‌ها در عملکرد حافظه فوری و تأخیری نیز نتایج نشان داد که نمرات گروه‌های مذکور تنها در حافظه تأخیری از لحاظ آماری با یکدیگر تفاوت معناداری دارند اما در

حافظه فوری تفاوت معناداری با یکدیگر نشان ندادند. در نهایت نتایج پژوهش حاضر در زمینه مقایسه گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در دو حالت مسئولیت‌پذیری بالا و پایین در خرده مقیاس اعتماد به حافظه نشان داد که گروه مسئولیت‌پذیری بالا نسبت به گروه مسئولیت‌پذیری پایین در خرده مقیاس اعتماد به حافظه نمره بالاتری بدست آوردند.

به نظر می‌رسد که مشکل اصلی بیماران مبتلا به وسواس واریسی در فرآیند فراحافظه آنان می‌باشد و در این میان کاهش اعتماد به حافظه، نقش اصلی را در تبیین این بیماری بر عهده دارد. نتایج این پژوهش در تأیید شکل‌گیری یک ساز و کار خودتداوم‌بخش در وسواس واریسی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت، وسواس فکری- عملی، مسئولیت‌پذیری، حافظه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
------	-------

فصل اول: طرح مسأله

۲	۱-۱- مقدمه
۷	۲-۱- بیان مسئله
۹	۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۱	۴-۱- اهداف پژوهش
۱۲	۵-۱- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها
۱۲	۱-۵-۱- تعاریف مفهومی
۱۳	۲-۵-۱- تعاریف عملیاتی

فصل دوم: گستره نظری و تحقیقات پیشین

۱۶	۱-۲- مقدمه
۱۶	۲-۲- مبانی نظری
۱۶	۱-۲-۲- مدل شناختی اختلال وسواس فکری- عملی
۱۸	۱-۲-۲-۱- مدل شناختی ریچمن درباره اختلال وسواس واریسی
۲۰	۲-۲-۱-۲- مدل شناختی- رفتاری سالکوسکیس
۲۲	۲-۲-۲- مدل فراشناختی اختلال وسواس- جبری
۲۴	۳-۲-۲- نظریه زیست‌شناسی درباره اختلال وسواس فکری- عملی
۲۵	۱-۳-۲-۲- علائم عصب شناختی

۲۵ ۲-۳-۲-۲ نابهنجاری‌های اسکن مغزی
۲۷ ۳-۳-۲-۲ محتوای بدوی اختلال وسواس فکری- عملی
۲۸ ۴-۳-۲-۲ دارودرمانی
۲۸ ۴-۲-۲ مدل مسئولیت‌پذیری اختلال وسواس فکری- عملی
۳۰ ۵-۲-۲ حافظه
۳۳ ۶-۲-۲ اختلال عملکرد حافظه در اختلال وسواس فکری- عملی
۳۵ ۷-۲-۲ اختلال وسواس فکری- عملی
۳۷ ۳-۲-۳ پیشینه پژوهش
۳۷ ۱-۳-۲ نتایج تحقیقات اختلال عملکرد حافظه در اختلال وسواس فکری- عملی
۴۰ ۲-۳-۲ نتایج تحقیقات فراحافظه
۴۵ ۳-۳-۲ نتایج تحقیقات ارتباط حافظه و فراحافظه
۴۸ ۴-۳-۲ نتایج تحقیقات مسئولیت‌پذیری
۵۰ ۴-۲-۴ سؤالات تحقیق
۵۱ ۵-۲-۵ فرضیه تحقیق
۵۱ ۶-۲-۶ نتیجه‌گیری

فصل سوّم: فرایند روش شناختی

۵۳ ۱-۲-۱ مقدمه
۵۳ ۲-۳-۲ روش تحقیق
۵۳ ۱-۲-۳ طرح تحقیق و بیان متغیرها
۵۴ ۳-۳-۳ جامعه و نمونه آماری تحقیق و روش نمونه‌گیری
۵۵ ۱-۳-۳ جامعه آماری و نمونه تحقیق
 ۲-۳-۳ جامعه آماری و نمونه برای برآورد ویژگی روان‌سنجی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت
۵۷ ۴-۳-۴ ابزار پژوهش
۵۸ ۱-۴-۳ مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت

- ۶۰..... ۳-۴-۲- آزمون تصاویر پیچیده آندره ری
- ۶۱..... ۳-۴-۳- مقیاس نگرش مسئولیت پذیری
- ۶۳..... ۳-۴-۴- پرسشنامه پادوا
- ۶۴..... ۳-۴-۵- پرسشنامه افسردگی بک (ویراش دوم)
- ۶۴..... ۳-۴-۶- مقیاس وسواسی- اجباری مادزلی
- ۶۵..... ۳-۵- روش اجرا
- ۶۶..... ۳-۶- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۶۹..... ۴-۱- مقدمه
- ۶۹..... ۴-۲- یافته‌های پژوهش
- ۶۹..... ۴-۲-۱- ویژگی‌های فردی شرکت کنندگان
- ۷۴..... ۴-۲-۲- یافته‌های مربوط به سؤال‌های پژوهش
- ۷۴..... ۴-۲-۲-۱- بررسی سؤال اول
- ۷۶..... ۴-۲-۲-۲- بررسی سؤال دوم
- ۸۲..... ۴-۲-۲-۳- بررسی سؤال سوم
- ۸۵..... ۴-۲-۲-۴- بررسی سؤال چهارم
- ۸۷..... ۴-۲-۲-۵- بررسی سؤال پنجم
- ۹۳..... ۳-۲-۴-۳- بررسی فرضیه پژوهش
- ۹۵..... ۴-۳- یافته‌های جانبی پژوهش
- ۱۰۰..... ۴-۴- اعتبار و روایی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت
- ۱۰۰..... ۴-۴-۱- اعتبار مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت
- ۱۰۰..... ۴-۴-۱- همسانی درونی
- ۱۰۱..... ۴-۴-۱-۲- روش دونیمه سازی
- ۱۰۲..... ۴-۴-۲- روایی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت
- ۱۰۲..... ۴-۴-۱-۲- روایی همزمان

۱۰۲.....روایی همگرا ۲-۲-۴-۴

۱۰۳.....ساختار عاملی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت ۳-۲-۴-۴

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱۰۷..... ۱-۵ مقدمه

۱۰۷..... ۲-۵ یافته‌های مقدماتی

۱۰۸..... ۳-۵ یافته‌های پژوهش

۱۰۸..... ۱-۳-۵ یافته‌های اول و دوم پژوهش

۱۱۲..... ۲-۳-۵ یافته‌های سوم پژوهش

۱۱۴..... ۳-۳-۵ یافته‌های چهارم پژوهش

۱۱۶..... ۴-۳-۵ یافته‌های پنجم پژوهش

۱۱۸..... ۵-۳-۵ یافته‌های فرضیه پژوهش

۱۱۸..... ۴-۵ یافته‌های روان‌سنجی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت

۱۱۸..... ۱-۴-۵ یافته‌های اعتبار و روایی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت

۱۱۹..... ۲-۴-۵ یافته‌های تحلیل عاملی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت

۱۱۹..... ۵-۵ نتیجه‌گیری نهایی

۱۲۱..... ۶-۵ محدودیت‌ها

۱۲۱..... ۷-۵ پیشنهادات

منابع و مأخذ

۱۲۳..... منابع فارسی

۱۲۴..... منابع انگلیسی

فهرست جدول‌ها

جدول	صفحه
جدول ۳-۱- فراوانی و توزیع تعداد آزمودنی‌ها بر حسب دانشکده.....	۵۴
جدول ۳-۲- فراوانی و توزیع تعداد آزمودنی‌ها بر حسب جنس.....	۵۴
جدول ۳-۳- فراوانی و توزیع تعداد افراد شرکت‌کننده.....	۵۶
جدول ۳-۴- فراوانی و توزیع جنسیت.....	۵۷
جدول ۳-۵- فراوانی و توزیع تحصیلات.....	۵۷
جدول ۳-۶- فراوانی و توزیع وضعیت تأهل.....	۵۸
جدول ۴-۱- مقایسه گروه‌های نمونه در میزان تحصیلات.....	۷۰
جدول ۴-۲- مقایسه گروه‌های نمونه در متغیر جنسیت.....	۷۰
جدول ۴-۳- مقایسه گروه‌های نمونه در وضعیت تأهل.....	۷۱
جدول ۴-۴- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر در متغیر سن.....	۷۱
جدول ۴-۵- تحلیل واریانس یکطرفه مقایسه گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در متغیر سن.....	۷۱
جدول ۴-۶- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر در متغیر طول مدت درمان.....	۷۲
جدول ۴-۷- تحلیل واریانس یکطرفه مقایسه گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در متغیر طول مدت درمان.....	۷۲
جدول ۴-۸- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر در متغیر طول مدت درمان.....	۷۳
جدول ۴-۹- تحلیل واریانس یکطرفه مقایسه گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در متغیر افسردگی.....	۷۳
جدول ۴-۱۰- آزمون شفه مقایسه گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در متغیر افسردگی.....	۷۴

جدول ۴-۱۱- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت (خصیصه فراحافظه).....	۷۵
جدول ۴-۱۲- تحلیل واریانس یک‌طرفه اعتماد به حافظه و شناخت در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار (خصیصه فراحافظه).....	۷۵
جدول ۴-۱۳- آزمون تعقیبی شفه اعتماد به حافظه و شناخت در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار (خصیصه فراحافظه).....	۷۶
جدول ۴-۱۴- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در خرده‌مقیاس‌های اعتماد به حافظه و شناخت.....	۷۷
جدول ۴-۱۵- آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری.....	۷۷
جدول ۴-۱۶- آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری خرده مقیاس‌های اعتماد به توانایی تصمیم‌گیری/ برنامه‌ریزی و اعتماد به توانایی تمرکز در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۷۸
جدول ۴-۱۷- آزمون تعقیبی شفه خرده مقیاس‌های اعتماد به توانایی تصمیم‌گیری/ برنامه‌ریزی، معیارهای کمال‌گرایانه درباره حافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۷۹
جدول ۴-۱۸- آزمون کروسکال- والیس خرده مقیاس‌های اعتماد به حافظه عمومی و معیارهای کمال‌گرایانه درباره حافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۸۰
جدول ۴-۱۹- آزمون تعقیبی یومن- ویتنی خرده مقیاس اعتماد به حافظه عمومی و معیارهای کمال‌گرایانه درباره حافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۸۱
جدول ۴-۲۰- میانگین و انحراف معیار گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در عملکرد حافظه فوری و تأخیری.....	۸۲
جدول ۴-۲۱- آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری.....	۸۳
جدول ۴-۲۲- آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری عملکرد حافظه تأخیری در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۸۳
جدول ۴-۲۳- آزمون شفه عملکرد حافظه تأخیری در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۸۴
جدول ۴-۲۴- آزمون کروسکال- والیس عملکرد حافظه فوری در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۸۴
جدول ۴-۲۵- میانگین و انحراف معیار خصیصه فراحافظه در گروه‌های وسواس واریسی و اضطراب منتشر در شرایط کنترل حافظه فوری و تأخیری.....	۸۵

جدول ۴-۲۶- میانگین و انحراف معیار خصیصه فراحافظه در گروه‌های سه‌گانه در شرایط کنترل حافظه فوری و تأخیری در شرایط کواریانس اصلاح شده.....	۸۶
جدول ۴-۲۷- نتایج ضرایب رگرسیون.....	۸۶
جدول ۴-۲۸- آزمون تحلیل کواریانس تک متغیره به لحاظ خصیصه فراحافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در شرایط کنترل حافظه تأخیری.....	۸۶
جدول ۴-۲۹- آزمون تعقیبی بون‌فرنی خصیصه فراحافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار در شرایط کنترل حافظه تأخیری.....	۸۷
جدول ۴-۳۰- میانگین و انحراف معیار تأثیر نوع گروه و سطح خصیصه فراحافظه بر عملکرد حافظه فوری و تأخیری	۸۸
جدول ۴-۳۱- آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری.....	۸۹
جدول ۴-۳۲- آزمون تحلیل واریانس تک‌متغیره تأثیر نوع گروه و سطح خصیصه فراحافظه بر عملکرد حافظه تأخیری	۹۰
جدول ۴-۳۳- آزمون تعقیبی بون‌فرنی تأثیر نوع گروه بر عملکرد حافظه تأخیری.....	۹۰
جدول ۴-۳۴- آزمون t مستقل تأثیر سطح خصیصه فراحافظه بر عملکرد حافظه تأخیری.....	۹۱
جدول ۴-۳۵- آزمون کروسکال - والیس تأثیر نوع گروه و سطح خصیصه فراحافظه بر عملکرد حافظه فوری	۹۲
جدول ۴-۳۶- نتایج آزمون یومن- ویتنی درباره اثر حافظه تأخیری بر فراحافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار.....	۹۲
جدول ۴-۳۷- میانگین و انحراف معیار تأثیر نوع گروه و سطح مسئولیت‌پذیری بر اعتماد به حافظه.....	۹۳
جدول ۴-۳۸- آزمون کروسکال- والیس تأثیر نوع گروه و سطح نگرش مسئولیت‌پذیری بر اعتماد به حافظه	۹۴
جدول ۴-۳۹- نتایج آزمون یومن- ویتنی تأثیر نوع گروه و سطح نگرش مسئولیت‌پذیری بر اعتماد به حافظه.....	۹۵
جدول ۴-۴۰- میانگین و انحراف معیار مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت و خرده مقیاس‌های آن بر اساس وضعیت تأهل در گروه‌های وسواس واریسی، گروه اضطراب منتشر و گروه بهنجار.....	۹۶
جدول ۴-۴۱- آزمون تحلیل واریانس تک‌متغیره بر عملکرد حافظه تأخیری تأثیر نوع گروه و سطح خصیصه فراحافظه.....	۹۸
جدول ۴-۴۲- آزمون تعقیبی بون‌فرنی تأثیر نوع گروه و سطح خصیصه فراحافظه بر عملکرد حافظه تأخیری	۹۹

- جدول ۴-۴۳- آزمون کروسکال - والیس خرده مقیاس اعتماد به حافظه عمومی و معیارهای کمال گرایانه درباره حافظه در گروه‌های وسواس واریسی، اضطراب منتشر و بهنجار..... ۱۰۰
- جدول ۴-۴۴- همسانی درونی مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت و زیرمقیاس‌های آن (ضریب آلفای کرونباخ) ۱۰۱
- جدول ۴-۴۵- مقادیر پایایی تنصیفی، بر اساس ضریب همبستگی تصحیح شده اسپیرمن- براون..... ۱۰۱
- جدول ۴-۴۶- ضرایب همبستگی (اسپیرمن) پرسشنامه وسواس فکری- عملی مادزلی با مقیاس اعتماد به حافظه و شناخت و با خرده مقیاس‌های آن..... ۱۰۲
- جدول ۴-۴۷- همبستگی هر یک از عوامل با یکدیگر و نمره کل..... ۱۰۳
- جدول ۴-۴۸- مشخصه‌های آماری نهایی عامل‌های پرسش‌نامه اعتماد به حافظه و شناخت از طریق روش مؤلفه‌های اصلی..... ۱۰۴
- جدول ۴-۴۹- سؤالات مربوط به عوامل چهارگانه همراه با وزن عاملی آن‌ها..... ۱۰۴

فهرست شکل‌ها و تصاویر

صفحه	عنوان
۱۸	شکل ۱-۲- مدل ارزیابی شناختی- رفتاری اختلال وسواسی- جبری
۲۰	شکل ۲-۲- الگوی مکانیسم خودتداوم بخش در وسواس واریسی
۲۴	شکل ۳-۲- مدل فراشناختی وسواس
۳۲	شکل ۴-۲- مدل حافظه اتکینسون شیفرین
۶۱	شکل ۱-۳- تصویر پیچیده آندره ری

فصل اول

مقدمه

برای کسی که با اختلال وسواس فکری- عملی آشنا نیست، اقدامات اجباری و به ویژه تکرار وسواس واری کردن و شستشو می‌تواند کاملاً مرموز به نظر برسد. به نظر می‌رسد این اقدامات رفتار منطقی انسان را نقض کند. چه چیزی باعث می‌شود یک فرد اجاق گاز را به‌طور مکرر واری کند، در حالی که یک واری، برای اینکه فرد با خیال راحت آشپزخانه را ترک کند می‌تواند کافی باشد. اگر چه در حال حاضر اطلاعات زیادی در مورد مکانیسم‌های روانی دخیل در رفتارهای اجباری شناخته شده است، برخی از مسائل کلیدی وجود دارند که هنوز به‌طور کامل حل نشده و در انتظار مطالعه بیشتر است. یکی از این مسائل مربوط به برخی از ویژگی‌های رفتارهای وسواس واری کردن است. چرا فرد درگیر در واری کردن این است که آیا اجاق گاز خاموش است یا نه؟، و این که چرا واری کردن تکرار می‌شود؟

در پاسخ به سؤال اول (درگیر شدن در واری کردن)، مشخص است که گرایش به کاهش ترس و اضطراب یک محرک اساسی است. در موقعیتی که در آن احتمال بالای آسیب جدی به همراه سطح بالایی از مسئولیت شخصی وجود دارد، بیشتر مردم برای جلوگیری از آسیب احتمالی، واری کردن را انجام می‌دهند. این شکل از رفتار اجتنابی فعال می‌شود چرا که احتمال مواجه شدن با موقعیت‌های ناخواسته را کاهش می‌دهد. مشخص شده است که افزایش احساس مسئولیت شخصی و گرایش به ارزیابی افزایش احتمال و امکان جدی بودن آسیب، که در بیماران مبتلا به وسواس مشاهده شده، احتمال درگیر شدن در رفتار واری کردن را افزایش می‌دهد. برای اکثر افراد، پس از اتمام اولین واری کردن، ترس یا نگرانی که ممکن است توسط یک وضعیت احتمالاً مضر فراخوانده شود، مقداری کاهش می‌یابد که فرد بتواند موقعیت را ترک کند. برای بیماران وسواس این وضعیت به‌طور معمول این چنین نیست؛ اولین واری اغلب شروع‌کننده واری‌های بعدی است. با توجه به این توضیح، در پاسخ به سؤال دوم